

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ У СПОРТИВНОМУ АРБІТРАЖІ: ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

Спортивна індустрія за останні десятиліття зробила величезний стрибок у своєму розвитку, на даний момент вона складає не менше 1/20 від загального світового обсягу торгівлі [1], що говорить про її значну роль, а відповідно і зростання потреби у правовому регулюванні питань, пов'язаних із даною сферою. У сучасному суспільстві спорт виступає не лише формою дозвілля та засобом оздоровлення, а й перспективною комерційною індустрією, яка є повноцінним сектором економіки. В результаті зростає і кількість конфліктів, що виникають із відносин, пов'язаних з *міжнародним спортом* *.

Найбільша кількість таких спорів логічно виникає під час проведення футбольних чемпіонатів та Олімпійських ігор, проте досить звичними стають ситуації, коли професійний спортсмен звертається з позовом проти клубу або організації, в якій працює, або позови спортивних федерацій щодо неправомірного, на їх думку, відсторонення спортсмена від змагань. З розвитком правової культури прийшло усвідомлення, що така сфера, як спорт, потребує специфічного регулювання та механізму вирішення відповідних конфліктів. Зазвичай, всі сенсаційні спори, що виникають у цій сфері, об'єднує те, що для вирішення цих конфліктів сторони звертаються до Спортивного арбітражного суду (далі – САС), який на сьогодні є найвищою інстанцією для вирішення спортивних спорів [1].

Отже, метою цих тез є з'ясування правових підстав для розгляду спортивних спорів у САС.

САС знаходиться у Лозанні, Швейцарія, проте судові засідання можуть відбуватися й у Нью-Йорку та Сіднеї. Також, відповідні тимчасові суди *ad hoc* створюються в поточному місті, де проводяться Олімпійські ігри, задля того, аби в будь-який час вирішити правовий спір, який виникає під час змагань. Усі спори мають бути прямо чи опосередковано пов'язані зі спортом. Два основних напрямки - комерційні питання і дисциплінарні, такі, як антидопінгові справи. При цьому САС не займається кримінальними справами [2].

Задля того, аби звернутися до САС за вирішенням спору, сторони повинні укласти арбітражну угоду. При цьому, відповідно до ст. 61 Олімпійської хартії, спори, які пов'язані із проведенням Олімпійських ігор, можуть розглядатися лише в САС [3,ст.61]. До того ж, досить розповсюдженою є практика, коли принциповою умовою участі спортсмена у змаганнях є підписання ним обов'язкової форми, яка містить застереження про арбітраж САС.

САС здійснює три відмінні способи вирішення спорів: звичайний арбітраж, апеляційний арбітраж та прискорені трибунали *ad hoc* для головних спортивних подій.

* Поняття *міжнародний спорт* включає в себе міжнародні спортивні змагання і спеціальну підготовку до них; інші форми міжнародних спортивних зв'язків (обмін спортсменами, тренерами, міжнародні семінари, конференції на спортивну тематику і т.д.); міжнародні спортивні об'єднання; специфічні міжлюдські стосунки і поведінкові норми, що складаються в ході міжнародних спортивних зв'язків.

Що стосується права, яке повинно застосовуватися до цих спорів, існує декілька аспектів. За загальним правилом, процедура звичайного арбітражу CAS регулюється главою 12 Закону про міжнародне приватне право Швейцарії, якщо в момент укладення арбітражної угоди хоча б одна зі сторін не мала постійного або звичайного місця проживання у Швейцарії [4]. Сторони можуть врегулювати арбітражну процедуру шляхом відсилання до арбітражного регламенту; крім того, вони можуть підпорядкувати арбітражну процедуру обраному ними процесуальному закону [4, ст.182].

Важливим є положення ст. 187 Закону Швейцарії про міжнародне приватне право, відповідно до якого арбітражний суд виносить рішення на підставі правових норм, обраних сторонами, а за відсутності такого вибору - на підставі правових норм, з якими справа має найбільш тісний зв'язок. До того ж, сторони можуть дозволити арбітражному суду виносити рішення по справедливості [4, ст.187]. У зв'язку з цим варто говорити про *lex sportiva*, що є яскравим прикладом транснаціонального права, яке сформувалося у сфері спорту і зводиться до встановлених правил і принципів міжнародних спортивних організацій і таких структур, як CAS (судові рішення) і WADA (адміністративні приписи і покарання за допінг). *Lex sportiva* складається з *первинного* і *вторинного* права. *Первинне право* - Статути і регламенти міжнародних спортивних організацій, а також документи і рішення CAS і WADA. *Вторинне право* - статути, регламенти, рішення національних федерацій [5].

Застосовне матеріальне право при розгляді спору у порядку апеляційного арбітражу, головним чином, визначається правилами і положеннями відповідної спортивної організації, що видала оспорюване рішення. Саме тому важливо забезпечити, аби арбітри та представники сторін були інформовані щодо правил організації. Якщо виникає ситуація, що правила виявляються не достатньо повними або неоднозначними, арбітри беруть до уваги закон країни, в якій зареєстрована федерація.

Особливими є відносини міжнародного арбітражу у сфері спорту з національними судами. Для врегулювання цього питання частіше за все використовують принцип *автономії спорту*, який неодноразово підтверджувався національними судами, які зазначають, що спорт є "автономною" сферою і невіддільною частиною національних і міжнародних федерацій. Яскравим прикладом є справа Flaherty v. National Greyhound Racing Club Limited [6], в якій суд визнав перевагу арбітражу в спорті, заявивши, що судді не повинні «передбачати» рішення спеціалізованих спортивних органів, які володіють досконалим знанням специфіки конкретного виду спорту, який вони регулюють.

Отже, безсумнівно, спортивний арбітраж є результатом виваженого та серйозного підходу до регулювання такої важливої на даний час сфери, як спорт. Він має безліч переваг, основними з яких є: добровільність сторін передавати спір на розгляд арбітражу та їх широка автономія самостійно обирати матеріальне право для застосування до спору; можливість застосовувати не лише конкретне національне право, а й принципи транснаціонального спортивного права; та особливо важливим є те, що розгляд справ здійснюється професіоналами в цій сфері, які можуть повноцінно та об'єктивно прийняти рішення, враховуючи всі особливості того чи іншого виду спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Офіційний сайт Національного Олімпійського комітету України. URL: <http://noc-ukr.org/about/structures/sportivniy-arbitrazhniy-sud/>

2. Даточний А. Спортивний арбітражний суд під рентгеном. *Юридична газета online*. 2018. № 36 (638). URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/sportivne-pravo/sportivniy-arbitrazhniy-sud-pid-rentgenom.html>

3. Олімпійська хартія, чинна з 9 жовтня 2018 року. URL: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>.

4. Switzerland's Federal Code on Private International Law (CPIL) : of December 18, 1987. URL: [https://www.hse.ru/data/2012/06/08/1252692468/SwissPIL%20в%20ред.%202007%20\(англ.\).pdf](https://www.hse.ru/data/2012/06/08/1252692468/SwissPIL%20в%20ред.%202007%20(англ.).pdf).

5. Заметка про Lex Sportiva и проблематика транснационального права. URL: <https://www.sports.ru/tribuna/blogs/sportlaw/587159.html>

6. Flaherty v. National Greyhound Racing Club Limited [2005] EWCA Civ 1117. URL: <https://www.5rb.com/case/flaherty-v-national-greyhound-racing-club-ltd/>.

Науковий керівник : к.ю.н., доц. Є.Д.Стрельцова.

*Колеснікова Тетяна Олександрівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Інститут підготовки юридичних кадрів
для Служби безпеки України
1 курс, 2 група*

ВЕЛИКА ФРАНЦУЗЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1789-94 (ДО 230 РІЧНИЦІ)

Ідейним підґрунтям, що відображало антифеодальні прагнення французької буржуазії і народних мас, стало французьке Просвітительство. Ще в середині XVIII ст. зусиллями філософів, письменників, економістів, істориків з'явилася велика кількість творів, спрямованих проти феодально-абсолютистських порядків. Вольтер, Монтеск'є, Руссо, Дідро, Д'Аламбер обстоювали свободу і громадянську рівність.

У 80-х роках XVIII ст. населення Франції становило 26 млн чоловік. У країні стрімко зростали міста, виникали нові мануфактури і торгівельні компанії. З банкірів, володарів мануфактур, купців і торговців, адвокатів, багатих селян сформувалася нова соціальна верства - буржуазія. Однак, незважаючи на свою заможність вони, як приналежні до непривілейованого третього стану, залишалися осторонь політичного життя.

Панівне становище в суспільстві належало представникам першого і другого станів - дворянству і духовництву, - які не сплачували податків, але мали можливість домагатися від короля зручних для себе законів. Обурені буржуа висловлювалися за проведення справедливих реформ, але в умовах абсолютної монархії навіть не могли вимагати цього від короля.

За правління Людовіка XVI (1774-1793 рр.) ситуація в країні загострилася. Державний борг зріс до 4,5 млрд ліврів. Для його покриття було необхідно запровадити нові податки. Людовік XVI вирішив скликати Генеральні штати, щоб отримати від них згоду на це.

5 травня 1789 р. у Версальському палаці під Парижем розпочали свою роботу Генеральні штати. Однак, уперше в історії депутати висловили непокору королю. Спочатку з Генеральних штатів виокремилися Національні збори, що оголосили себе